

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

GULISTON DAVLAT UNIVERSITETI

**OZIQ-OVQAT TEXNOLOGIYALARI
KAFEDRASI**

**OZIQ-OVQAT KIMYOSI
FANI O‘QUV DASTURI**

Bilim sohasi:	700000 - Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
Ta’lim sohasi:	720000 - Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
Ta’lim yo‘nalishi:	60720100 - Oziq-ovqat texnologiyasi (oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi bo‘yicha)

Fanning nomi	Oziq-ovqat kimyosi
Fan/modul kodi	OOK1204
Fan/modul turi	Majburiy
O'quv yili	2024/2025
Fan semestri	2
Ta'lim tili/turi	O'zbek/kunduzgi
Fanga ajratilgan soat/kredit	120/4
Auditoriya soat	48
Mustaqil ta'lim uchun ajratilgan soat	72

I. FANNING MAZMUNI

Fanni maqsadi: 60720100 - Oziq-ovqat texnologiyasi ta'lim yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarga oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish uchun xom ashyolarni, tayyor mahsulotlarni kimyoviy tarkibini o'rgatish, bu moddalarning kimyoviy tuzilishi, xususiyatlari, shuningdek, oziq-ovqat tarkibidagi moddalarni fizikaviy va kimyoviy o'zgarishlarini, oziq-ovqat mahsulotlari tarkibini aniqlashni tahliliy metodlarini, sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari olish haqida bilim berishdan iborat.

Fanning vazifasi: talabalarga oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish uchun xom ashyolarni, tayyor mahsulotlarni kimyoviy tarkibini o'rgatish, qayta ishlov berishda yuz beradigan kimyoviy va biokimyoviy o'zgarishlarni boshqarish, mo'tadil texnologik rejimlarni tanlash, sifatli va xavfsiz oziq-ovqat mahsulotlari olish uchun optimal sharoitlar yaratish usullarini o'rgatishdan iboratdir.

II. ASOSIY NAZARIY QISM (Ma'ruza, amaliy (laboratoriya) va mustaqil ta'lim mavzulari)

II.I Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi

№	Mavzu nomi	Ma'ruza mashg'ulotida ko'riladigan mavzular	Amaliy mashg'ulot bo'yicha mavzulari	Mustaqil ta'lim va mustaqil ish mavzulari
1	1-mavzu. Kirish. Oziq-ovqat kimyosini rivojlanish tamoyillari	1.Sifat va xavfsizlik xususiyatlari. 2.Oziq-ovqat kimyosi dasturlari. 3.Oziq-ovqat kimyosining hozirgi tadqiqotlari va tamoyillari.		Ozuqa va ovqatlanish.
2	2-mavzu. Oziq-ovqat tarkibidagi suv	1.Inson organizmida suvning ahamiyati. 2.Suvning fizikaviy va kimyoviy xossalari.		O'rni qoplanmaydigan aminokislotalar va ularni olish usullari
3	3-mavzu. Polisaxaridlar. Shakar	1.Tarqatish kimyoviy xususiyatlari. 2.Uglevodlarni umumiy tavsifi. 3.Uglevodlarni fiziologik ahamiyati	Uglevodlar va ularning sinflanishi. Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibida uglevodlarni polyarimetrik usulda aniqlash usulini o'rganish.	Uglevodlar va ularning fermentlar ta'sirida o'zgarishi
4	4-mavzu. Lipidlar	1. Lipidlarni tuzilishi va tarkibi. 2. Moy va yog'larni ozuqaviy qiymati. 3. Oziqaviy mahsulot ishlab chiqarishda yog'larni o'zgarishi.	Yog'lar tarkibidagi erkin yog' kislotalarni aniqlash	Efir yog'lar.

5	5-mavzu. Proteinlar	1.Inson oziqlanishida oqsillarni ahamiyati. 2.Oqsil tanqisligi oqibatlarini. 3.O'rni qoplanmaydigan aminokislotalar va oqsillarni biologik qiymati	Aminokislotali skor ko'rsatkichini aniqlash.	Fosfolipidlar. Fermentlar ta'sirida o'zgarishi.
6	6-mavzu. Oziq-ovqat qo'shimchalari	1.Qo'shimchalardan foydalanish. 2. Tasniflash. 3. Qo'shimchalarning asosiy turlarining tavsifi va qo'llanilishi.	Oziq-ovqat mahsulotlarini ozuqaviy va energetik qiymati kartasini tuzish.	Texnologiyaning mikrobiologik va biokimyoviy asoslari.
7	7-mavzu. Oziq-ovqat tarkibidagi minerallar va ularning xususiyati	1.Inson organizmida mineral moddalarni ahamiyati. 2. Makroelementlar 3. Mikroelementlar 4.Texnologik ishlovlarni oziq-ovqat mahsulotlari tarkibidagi mineral moddalarni o'zgarishiga ta'siri.		Kraxmalli fermentativ gidrolizlash.
8	8-mavzu. Pigmentlar:	Porfirin pigmentlari. Xlorofillar. Karotinlar va hosilalari. Antosianlar. Flavonoidlar Boshqa tabiiy pigmentlar		Non ishlab chiqishda qo'llanadigan achitqilar.
9	9-mavzu. Vitaminlar	1.Vitaminlarni funksiyasi. 2.Vitaminlarni sinflanishi. 3.Vitaminlarning ahamiyati.	Vitaminlar. Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibida vitaminlar.	Vitaminlarning ahamiyati. Vitaminlarning N.I.Lunin tomonidan ochilishi.
10	10-mavzu. Oziq-ovqat kimyosidagi fermentlar	1.Fermentlarni umumiy tavsifi. 2.Fermentlarni sinflanishi va nomenklaturasi. 3.Fermentlarni qo'llanilishi 4. Imobilizatsiya fermentlar	Fermentlar. Fermentlarning kimyoviy xossalari va ularning aktivligi.	Fermentlarni oziq-ovqat sanoatida qo'llanishi.
11	11-mavzu. Oziq-ovqat kontaminantlari va ularning tavsifi	1. Oziq-ovqat xavfsizligini nazorat tizimi. 2. Yot moddalarni klassifikatsiyasi va mahsulotlarga tushish yo'llari. Toksik moddalarni turlari.		Antiseptiklarni oziq-ovqat mahsulotlarini konservalashda ishlatilishi.
12	12-mavzu. Ratsional ovqatlanish asoslari.	1.Ovqatlanish nazariyasi va konsepsiyasi. 2.Ozuqaviy moddalarni qabul qilish me'yorlari. 3.Oziq-ovqat mahsulotlarining sifati.		Biologik faol qo'shimchalar.

Laboratoriya ishi mavzulari:

1. Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibidagi namlik miqdorini aniqlash
2. O'simlik oqsillarini eruvchanligi bilan fraksiyaga ajratish
3. Oziq-ovqat tarkibidagi kul miqdorini aniqlash
4. Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibidagi nitrat va nitritlar miqdorini aniqlash
5. Sut tarkibidagi lipidlarini aniqlash
6. Oziq-ovqat mahsulotlari tarkibidagi vitaminlarni aniqlash

III. Fanni o'qitilish natijalari / shakllanadigan kompetensiyalar

Ushbu fanni o'zlashtirish natijasida, talabalar quyidagi ko'nikmalarga ega bo'ladi:

1. "Oziq-ovqat kimyosi" fanini o'zlashtirish jarayonida o'zlashtiriladigan mavzular doirasida bakalavr oziq-ovqat mahsulotlarini tarkibi, xususiyatlari, saqlash choralari haqida tasavvurga ega bo'ladi (**bilim**);
2. Talabalar "Oziq-ovqat kimyosi" fanini o'zlashtirish jarayonida amalga oshiriladigan masalalar doirasida bakalavr oziq-ovqat mahsulotlarini tayyorlash uchun xom ashyolari, tayyor oziq-ovqat mahsulotlari, ularni tahlil qilish va asosiy xususiyatlarini bilishi va ulardan foydalana olishi (**ko'nikma**);
3. Talabalar oziq-ovqat mahsulotlarini tayyorlash uchun xom ashyolar, tayyor oziq-ovqat mahsulotlari haqida olgan nazariy bilimlarini amaliy tadbiqlarini amalga oshirish va muammolar bo'yicha yechimlar qabul qilish ko'nikmasiga ega bo'lish (**malaka**).

IV. Ta'lim texnologiyalari va metodlari

- real vaziyatga asoslangan amaliy ishlarni bajarish;
- vaziyatli topshiriqlarni (keys-stadi) yechish;
- jarayonli-yo'naltirilgan ta'lim;
- muhokamalarda ishtirok etish;
- kichik guruhlarda ishlashni tashkil etish;
- laboratoriya ishini bajarish;
- mustaqil ishlarni bajarish;
- taqdimot tayyorlash;
- turli darajadagi testlarni yechish;
- muammoni hal qilish.

V. Kreditlarni olish uchun qo'yiladigan talablar

Joriy, oraliq va yakuniy nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishni muvaffaqiyatli topshirish.

Asosiy adabiyotlar

1. Xudoyberdiyeva M., Xudoyberdiyev A., Xudoyberdiyev A. Oziq-ovqat kimyosi. Darslik. – Namangan, 2022, -429 b.
2. H.D. Belits, W. Grosch, P. Schieberle. Food Chemistry: 4 th revised and extended Edition, Springer - Verlag Berlin Fleidelber, 2009. - 1070 p.
3. Нечаев А.П., Траубенберг С.Е., Кочеткова А.А. и др. Пищевая химия: Учебник. - СПб: ГИОРД, 2007. - 640 с.
4. M.Karimov, N.Q.Muhamadiyev, Sh.M.Karimova Oziq-ovqat kimyosi. Darslik. – Samarqand, 2019, -429 b.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Q.Majidov, K.Sattarov, F.Ashurov, N.Majidova. Oziq-ovqat texnologiyasi asoslari. Darslik. -Buxoro -2021,
2. Поздняковский В.М, Гигиенические основы питания, безопасность и экспертиза продовольственных товаров., Учебник-2007

Axborot manbalari:

www.texnology.ru
www.ziyonet.uz
www.bilimdon.uz
www.ref.uz
www.omgtu.ru
www.ximik.ru

Guliston davlat universiteti tomonidan ishlab chiqilgan va tasdiqlangan.

Fan/modul uchun ma'sullar:

Xamdammov M.B. - GulDU "Oziq-ovqat texnologiyalari" kafedrasi o'qituvchisi

Taqrizchilar:

Maxmudova D.X. - TKTI "Oziq-ovqat mahsulotlari texnologiyasi" kafedrasi, dotsenti, t.f.f.d. (PhD)

Uzaydullayev A.O. - GulDU "Oziq-ovqat texnologiyalari" kafedrasi mudiri, t.f.f.d. (PhD)

Izoh: Ushbu fanni o'quv dasturi Universitat Autònoma de Barcelona universiteti ta'lim dasturlari asosida takomillashtirildi.